



НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**ИЗВЕШТАЈ О ДИНАРИЗАЦИЈИ ФИНАНСИЈСКОГ
СИСТЕМА СРБИЈЕ**

Треће тромесечје 2021. године

Децембар 2021. године

Уводна напомена

Већа употреба динара у финансијском систему Србије и боља усклађеност валутне структуре прихода и расхода небанкарског сектора побољшале би степен финансијске стабилности земље, умањиле ризик од промене девизног курса у најрањивијим секторима привреде и додатно повећале ефикасност монетарне политике. Да би се процес динаризации подржао, Народна банка Србије и Влада Републике Србије потписале су априла 2012. *Меморандум о стратегији динаризации финансијског система Србије*. Имајући у виду да је у периоду од закључења Меморандума из 2012. године обезбеђена макроекономска стабилност и да је ојачана финансијска стабилност, Народна банка Србије и Влада Републике Србије у децембру 2018. потписале су нови *Меморандум о стратегији динаризации*, што потврђује њихову решеност да својим мерама додатно подрже процес динаризации и допринесу додатном јачању стабилности финансијског система. У новом *Меморандуму о стратегији динаризации* ове институције су сагледале резултате до сада предузетих мера и активности и, полазећи од њих, сагласно дефинисале додатне мере и активности које ће обезбедити даљи раст степена динаризации и смањење девизног ризика у систему.

У складу с тим документом, Народна банка Србије и Влада Републике Србије обавезале су се да прате и анализирају кретање степена динаризации, као и да редовно обавештавају јавност о мерама и активностима које се предузимају, као и о оствареном напретку у процесу динаризации. С тим циљем, Народна банка Србије тромесечно припрема и објављује *Извештај о динаризации финансијског система Србије*, као једно од помоћних средстава комуникације с јавношћу. Тим извештајем јавност се упознаје с дешавањима у сегменту динарског тржишта и указује се на мере и активности које су тржишни учесници и регулаторни органи предузели, или ће предузети, ради подршке процесу динаризации. Омогућавањем да наведене информације буду доступне јавности, боље се разуме зашто је неопходно да се заштитимо од ризика промене девизног курса, као и зашто су неопходне мере и активности које ће Народна банка Србије и Влада Републике Србије предузимати како би се процес динаризации финансијског система Србије додатно подстакло.

Извештаји о динаризации финансијског система Србије доступни су јавности на интернет презентацији Народне банке Србије (www.nbs.rs).

Стратегија динаризации

Стратегија динаризации у Републици Србији заснива се на активностима које се могу објединити у три међусобно повезана стуба.

Први стуб стратегије динаризации најопштијег је карактера, али је уједно и најважнији. Мере у оквиру овог стуба чине мере монетарне и фискалне политике усмерене на очување макроекономске стабилности и обезбеђење услова за одржив привредни раст.

Други стуб стратегије обухвата мере усмерене на даљи развој тржишта динарских хартија од вредности и увођење нових динарских производа на домаћем финансијском тржишту.

Трећи стуб има за циљ унапређење заштите од постојећих девизних ризика у небанкарском сектору и дестимулисање даљег јачања тих ризика. Народна банка Србије ће предводити напоре у овој области, сарађујући с банкарским сектором у увођењу и развоју инструмената заштите од девизног ризика.

СКРАЋЕНИЦЕ КОРИШЋЕНЕ У ОВОМ ИЗВЕШТАЈУ

д.с. – десна скала
к.п. – крајем периода
л.с. – лева скала
млн – милион
млрд – милијарда
п.п. – процентни поен
пр.п. – просек у периоду
SDR – специјална права вучења
Т – тромесечје
ХоВ – хартије од вредности

Не наводе се друге општепознате скраћенице.

Садржај

I. Динаризација финансијског система Србије	1
1. Динаризација пласмана	1
Пласмани привреди и становништву	1
Новоодобрени кредити привреди и становништву.....	3
2. Динаризација депозита	5
Депозити привреде и становништва	5
Новоположени депозити привреде и становништва	6
Динарска и девизна штедња.....	7
Да ли је исплативије штедети у динарима или у девизама.....	9
3. Динаризација јавног дуга	10
Примарно тржиште државних ХоВ	11
Секундарно тржиште државних динарских ХоВ	11
II. Инструменти заштите од девизног ризика	12
1. Свop аукције девиза Народне банке Србије.....	12
2. Коришћење инструмената заштите од девизног ризика	13
Табела А. Показатељи динаризације пласмана, кредита и депозита	14
Табела Б. Валутна структура штедње становништва и јавног дуга	15
Табела В. Преглед мера и активности које иду у прилог повећању динаризације	16
Списак графикана и табела.....	18

I. Динаризаџија финансијског система Србије

На крају Т3 2021. степен динаризаџије пласмана привреди и становништву остао је непромењен (38,6%), што је уједно и највиши ниво до сада. Посматрано по новим пословима (реализованим само у посматраном тромесечју), степен динаризаџије кредита привреди и становништву благо је порастао.

Учешће динарских депозита у укупним депозитима привреде и становништва у Т3 порасло је на 39%. Томе је допринео даљи раст динарске штедње која бележи рекордно високе нивое.

Степен динаризаџије јавног дуга Републике Србије током Т3 смањен је и крајем тромесечја износио је 29,4%. Томе је допринела успешна реализација обвезница Србије деноминованих у еврима, на међународном тржишту – емитована је еврообвезница најдуже рочности до сада (15 година), а први пут и зелена еврообвезница рочности седам година, намењена искључиво финансирању и рефинансирању нових и постојећих улагања у еколошке пројекте.

1. Динаризаџија пласмана

Динаризаџија пласмана привреди и становништву је непромењена у Т3, посматрано по постојећим пословима. Када је реч о новоодобреним пословима, учешће динарских кредита у укупним кредитима привреди и становништву незнатно је повећано у поређењу с Т2, чему и даље доприноси наставак кредитирања привреде у оквиру гарантних шема Републике Србије.

Пласмани привреди и становништву

Пласмани привреди и становништву наставили су да расту, подржани досадашњим ублажавањем монетарне политике Народне банке Србије, одобравањем кредита из гарантних шема, ефектима мера усмерених на одрживо кредитирање становништва и ниским каматним стопама на домаћем тржишту новца и у зони евра.

Током Т3 2021, пласмани привреди и становништву забележили су знатан номинални раст (86,5 млрд динара), у износу који је нешто нижи од укупног раста у претходна два тромесечја заједно (за 6,2 млрд динара).

У структури поменутог раста, повећана је и девизна и динарска компонента, због чега је стопа динаризаџије пласмана привреди и становништву остала непромењена у поређењу с Т2 (38,6%), што је њен рекордно



висок ниво. У поређењу с крајем Т3 2020, овај показатељ виши је за 2,0 п.п.

По искључењу ефекта промене девизног курса, степен динаризаџије пласмана је крајем Т3 износио 38,3%, што је за 0,1 п.п. ниже него на крају претходног тромесечја, а за 2,0 п.п. више него у Т3 2020.¹

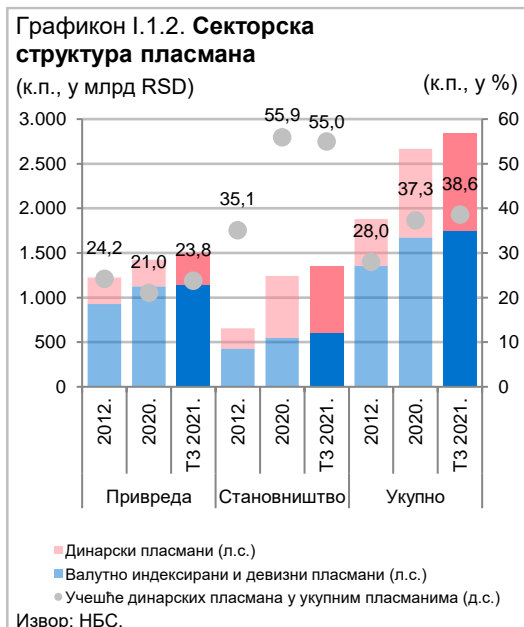
Посматрано по секторској структури, настављен је раст динаризаџије пласмана привреди, и то седмо тромесечје заредом. Крајем Т3 овај показатељ износио је 23,8%, што је за 0,2 п.п. више него у Т2 (за 4,5 п.п. мг.). У структури пласмана привреди повећани су динарски пласмани (за 13,9 млрд динара), као и девизни и валутно индексирани пласмани (за 35,6 млрд динара), предвођени одобравањем кредита за ликвидност и обртна средства, добрим делом у оквиру гарантне шеме. Кредити за ову намену представљају најзаступљенију категорију кредита (46%), за којима следе инвестициони кредити (42%). Пласмани су се повећали код предузећа у свим делатностима, а највише из области прерађивачке индустрије, саобраћаја, угоститељства и пољопривреде.

У наредном периоду очекује се наставак реализације кредита из гарантне шеме, а по том основу и наставак повећања динаризаџије пласмана привреди. Такође, динаризаџији ће у наредном периоду допринесити и ефекти досадашњег ублажавања монетарне политике Народне банке Србије, који доприносе повољним каматним стопама на динарске кредите, те су се оне приближиле каматним стопама на евроиндексиране и девизне кредите.

Степен динаризаџије пласмана становништву смањен је четврто тромесечје заредом. Крајем Т3 овај показатељ износио је 55,0%, што је за 0,2 п.п. мање него крајем претходног тромесечја, а за 1,6 п.п. мање него у Т3 2020.

Смањењу динаризаџије пласмана становништву и даље доприноси **раст стамбених кредита**, које банке **по правилу** одобравају уз уговарање **валутне клаузуле**. Ове кредите, банке су и у Т3 одобрале по рекордно ниским каматним стопама (у просеку 2,6%).

Настављен је и раст **динарских пласмана становништву**. У оквиру ових пласмана и даље **доминирају готовински кредити** као најзаступљенија категорија кредита становништву (44%). Поред тога, настављен је и раст кредита предузетницима за ликвидност и



¹ Обрачунато по курсу динара према евр, америчком долару, швајцарском франку, британској фунти и јапанском јену на дан 30. септембра 2014, ако се узме у обзир валутна структура потраживања по основу кредита.

обртна средства, који се одобравају у оквиру гарантне шеме, добрим делом у динарима.

Новоодобрени кредити привреди и становништву

Банке су током Т3 2021. одобриле привреди и становништву нове кредите у износу од 419,0 млрд динара, што је, иако ниже у поређењу с Т2, и даље више него у истом тромесечју прошле године. Смањени су и динарски кредити, као и кредити у девизном знаку.

У структури кредита, у динарима је одобрено **39,1% износа**, што је, иако нешто више него у претходном тромесечју (за 0,1 п.п.), и даље знатно ниже него у Т3 2020 (за 5,8 п.п.), непосредно након почетка реализације гарантне шеме.

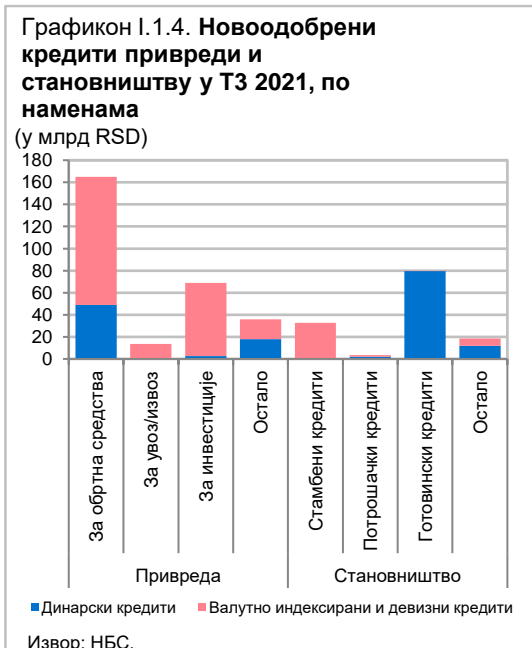
Банке су у Т3 већи део кредита одобриле привреди (283,8 млрд динара), при чему се око четвртине новоодобрених кредита (69,5 млрд динара или 24,5%) односи на динарске кредите.

Посматрано по наменској структури кредита привреди, у Т3 је, у поређењу с Т2, повећан износ кредита за обртна средства, који су претежно одобравани великим предузећима. Кредити за ову намену представљају најзаступљенију категорију новоодобрених кредита (58,2%) и за њих је карактеристичан виши степен динаризације (29,6%) у поређењу с кредитима осталих појединачних намена. Инвестициони кредити чинили су готово четвртину укупних кредита привреди (24,3%). Ови кредити одобрени су у износу који је за око петину нижи него у претходном тромесечју, а одобравају се, по правилу, у девизном знаку (96,2%).

Каматне стопе на новоодобрене кредите привреди током Т3 смањене су, при чему је то смањење било равномерно (за по 0,2 п.п.) код кредита у девизном и у динарском знаку.

Динарски кредити привреди одобравани су у просеку по каматној стопи од **3,0%**. При томе, смањење је било карактеристично за све категорије кредита, укључујући и најзаступљеније кредите за обртна средства, односно за инвестиције (за по 0,2 п.п., на 3,0% и 4,3%, респективно).

Просечна пондерисана каматна стопа на валутно индексирани и девизне кредите привреди у овом периоду износила је **2,3%**, што је рекордно низак ниво. Посматрано по



наменама, смањење каматних стопа забележено је код свих појединачних категорија кредита, при чему је оно најмање изражено код инвестиционих кредита и кредита за обртна средства (за по 0,1 п.п., на 2,9% и 2,3%, респективно), а најизраженије код категорије осталих неklasификованих кредита привреди (за 0,7 п.п., на 1,7%).

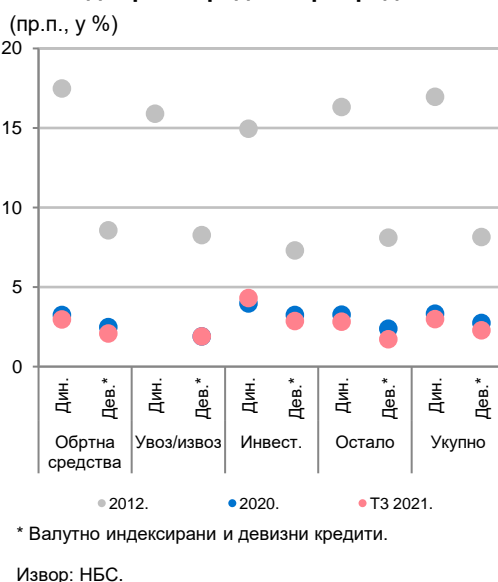
Обим новоодобрених кредита становништву у Т3 износио је 135,2 млрд динара, што је за 10,9% мање него у претходном тромесечју. Мањи обим одобрених кредита становништву у Т3 доводи се у везу с нешто мањим одобравањем стамбених и готовинских кредита. И поред тога, износ стамбених кредита се може сматрати и даље високим, о чему сведочи то што је износ новоодобрених стамбених кредита у Т3 (32,9 млрд динара) био виши за 27,4% него у Т3 2020. Томе доприносе позитивна кретања на тржишту непокретности, раст броја завршених станова, као и повољни услови задуживања на домаћем тржишту.

Каматне стопе на валутно индексиране кредите дате становништву у Т3 износиле су 3,2%, што је незнатно више (за 0,1 п.п.) од рекордно ниског нивоа из претходног тромесечја. У структури кредита, раст каматних стопа забележен је код свих појединачних категорија кредита, при чему је знатније повећање забележено једино код категорије осталих некатегоризованих кредита (за 0,7 п.п., на 6,0%), док је код осталих категорија кредита (стамбени, готовински и потрошачки кредити) забележено незнатно повећање каматних стопа (за 0,1 п.п.).

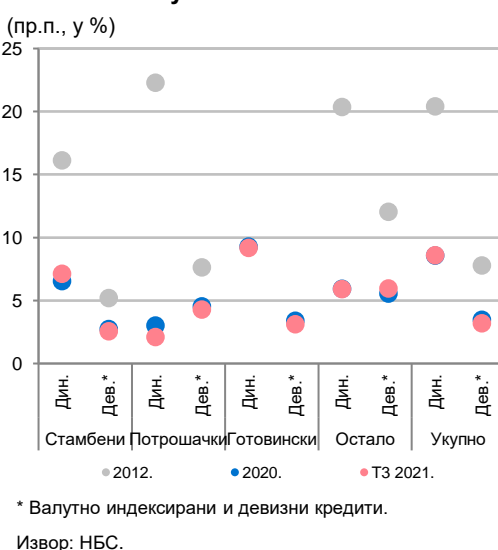
Динарски кредити становништву су у Т3 одобрени у износу од 94,2 млрд динара, што је за 6,4% мање него у претходном тромесечју. С обзиром на то да је ово смањење умереније него код валутно индексираних кредита, динарски кредити и даље доминирају у структури новоодобрених кредита становништву, са учешћем од 69,6%.

Посматрано по наменама, смањење новоодобрених кредита становништву у Т3 резултат је првенствено мањег износа одобрених готовинских кредита (за 5,8 млрд динара), који се по правилу одобравају у динарима, претежно на рокове дуже од пет година. Кредити за ову намену и даље доминирају у структури кредита становништву (59%), а посебно у оквиру динарских кредита становништву (85%). Каматна стопа на динарске готовинске кредите (9,2%) у просеку је током Т3 била иста као у Т2. То је незнатно више (за 0,1 п.п.) у поређењу с рекордно ниским нивоом који

Графикон I.1.6. Каматне стопе на новоодобрене кредите привреди



Графикон I.1.7. Каматне стопе на новоодобрене кредите становништву



је забележен крајем 2020. и почетком 2021. године.

2. Динаризаџа депозита

Степен динаризаџе депозита привреде и становништва повећан је у Т3, посматрано по постојећим и по новим пословима. Томе доприноси и наставак раста динарске штедње грађана, која расте из месеца у месец, а крајем Т3 достигла је и нови рекордно висок ниво.

Депозити привреде и становништва

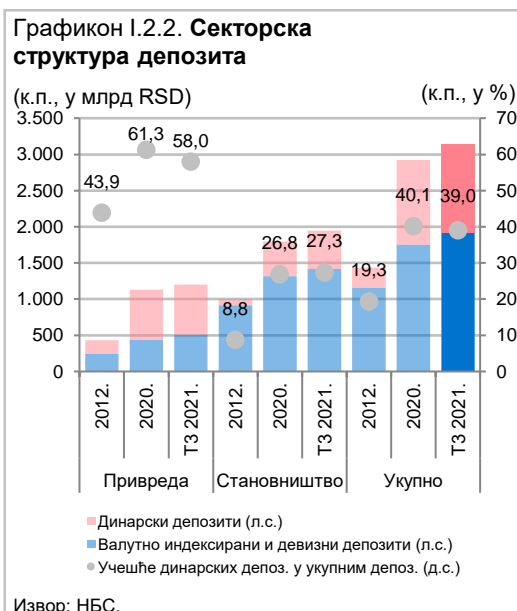
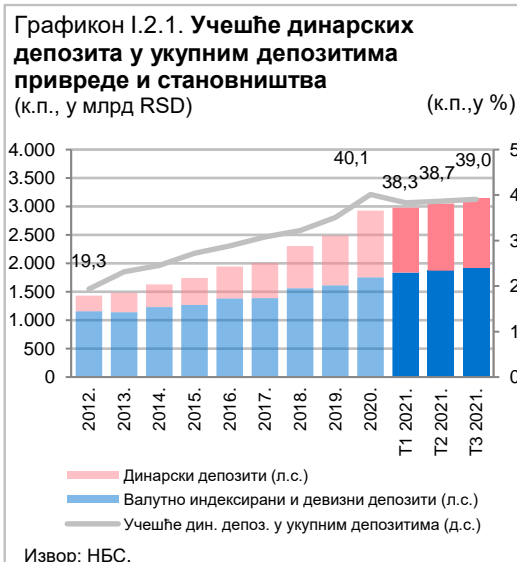
Депозити привреде и становништва у банкама у Т3 повећани су за 100,1 млрд динара и крајем септембра су достигли износ од 3.150,3 млрд динара. У структури депозита, динарски депозити израженије су порасли од девизних депозита, што је резултирало **повећањем динаризаџе депозита у односу на претходно тромесечје (за 0,3 п.п.) на 39,0% крајем септембра**. У поређењу са истим месецом прошле године, вредност овог показатеља незнатно је нижа (за 0,1 п.п.).

По искључењу ефекта промене девизног курса, степен динаризаџе депозита привреде и становништва крајем Т3 такође је износио 39,0%, што је за 0,4 п.п. више него на крају претходног тромесечја, а за 0,1 п.п. ниже него на крају Т3 2020.²

Депозити привреде су повећани у Т3 за 51,3 млрд динара, захваљујући расту девизних (за 28,3 млрд динара) и динарских депозита (за 23,1 млрд динара). Раст је најизраженији био код предузећа из области саобраћаја, смештаја и исхране и грађевинарства.

Наведена кретања утицала су на **благо смањење степена динаризаџе депозита привреде** (за 0,1 п.п.), на 58,0% крајем Т3. У поређењу с Т3 2020, овај показатељ мањи је за 2,2 п.п.

Укупни депозити становништва повећани су за 48,7 млрд динара и на рекордно су високом нивоу и у динарском и у девизном знаку. У структури раста депозита становништва, динарски депозити нешто су динамичније расли (4,5%) од девизних депозита (1,9%), што се повољно одразило на показатељ динаризаџе. Овај показатељ повећан је у Т3 за 0,4 п.п. и крајем септембра је износио 27,3%. Посматрано у односу на исти месец прошле године, повећање је још израженије (за 1,6 п.п.).



² Обрачунато по курсу динара према евр, америчком долару, швајцарском франку, британској фунти и јапанском јену на дан 30. септембра 2014.

Пораст динарских депозита становништва у Т3 (за 22,7 млрд динара) био је вођен повећањем трансакционих депозита (за 20,0 млрд динара), а повећана је и динарска штедња (за 2,7 млрд динара), док су девизни депозити становништва повећани за 26,0 млрд динара.

Новоположени депозити привреде и становништва

Током Т3 2021, привреда и становништво положили су код банака 329,0 млрд динара нових депозита, што је за 7,9% више него у претходном тромесечју. Повећање износа новоположених депозита у Т3 резултат је већег депоновања динарских средстава (за 31,0 млрд динара) у поређењу с претходним тромесечјем, тако да су она чинила 75,6% укупних новоположених депозита. У поређењу с Т2, ово учешће било је веће за 4,2 п.п., а у односу на Т3 2020. за 3,6 п.п.

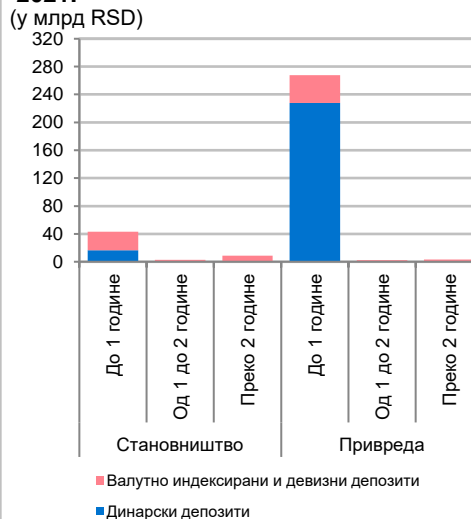
Становништво је у Т3 положило на рачуне код банака износ од 55,2 млрд динара, што је нешто мање (за 1,2 млрд динара) него у претходном тромесечју. У структури депозита, смањено је депоновање девизних депозита (за 2,9 млрд динара), док је повећан износ динарских депозита (за 1,8 млрд динара), који су чинили нешто више од трећине (34,0%) укупно депонованог износа.

Просечна пондерисана каматна стопа на орочене динарске депозите становништва у Т3 2021. износила је 1,9%, што је непромењено у односу на претходно тромесечје. При томе, благи пораст каматних стопа забележен је код динарских депозита положених на рокове између једне и две године (за 0,1 п.п.), за разлику од депозита рочности до једне године и преко две године, код којих су каматне стопе биле ниже него у Т2 (за 0,2 п.п. и 0,4 п.п., респективно). Тиме је просечна пондерисана каматна стопа готово изједначена на рокове од једне до две године (2,4%) и рокове дуже од две године (2,5%), док је за штедњукраћих рочности у просеку износила 1,6%.

На девизне депозите становништва банке и даље нуде ниже каматне стопе него на динарске депозите (у просеку 0,7%). У поређењу с Т2, каматне стопе на девизне депозите у просеку су смањене (за 0,1 п.п.), при чему је смањење било карактеристично за депозите рочности до годину дана и рочности преко две године (за по 0,1 п.п., на 0,7% и 0,9%, респективно), док су за депозите рочности од годину дана до две године задржане на непромењеном нивоу (0,8%).

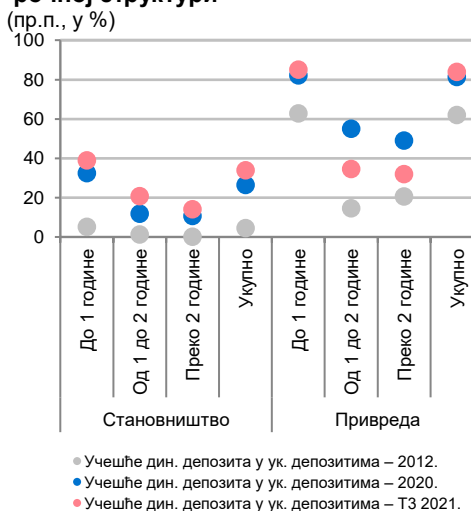
Новоположени депозити привреде су у Т3 износили 273,9 млрд динара, што је за 25,4 млрд

Графикон I.2.3. Рочна структура новоположених депозита привреде и становништва у Т3 2021.



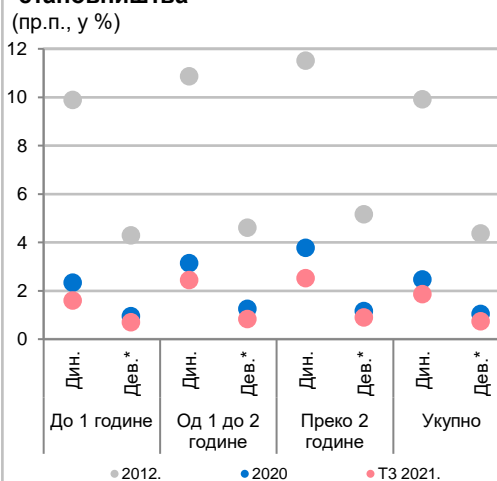
Извор: НБС.

Графикон I.2.4. Динаризаџија новоположених депозита привреде и становништва, према рочној структури



Извор: НБС.

Графикон I.2.5. Каматне стопе на новоположене орочене депозите становништва



* Валутно индексирани и девизни депозити.

Извор: НБС.

динара више него у Т2. У структури ових депозита, знатније су повећани динарски депозити (за 29,2 млрд динара), док је смањен износ девизних депозита (за 3,8 млрд динара). Степен динаризаације новоодобрених депозита привреде у Т3 стога је повећан за 3,2 п.п., на 84,0%.

Динарска и девизна штедња

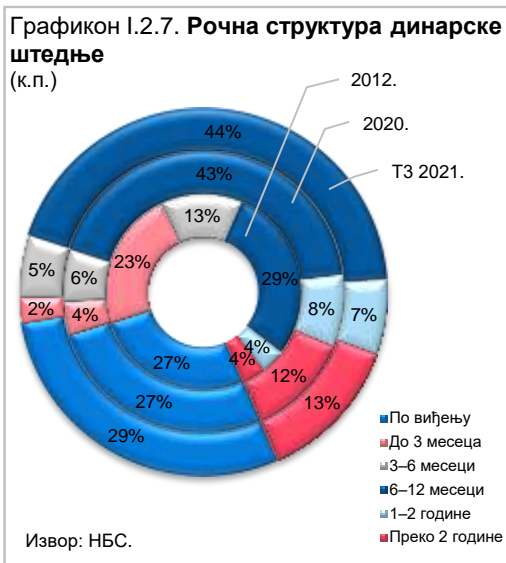
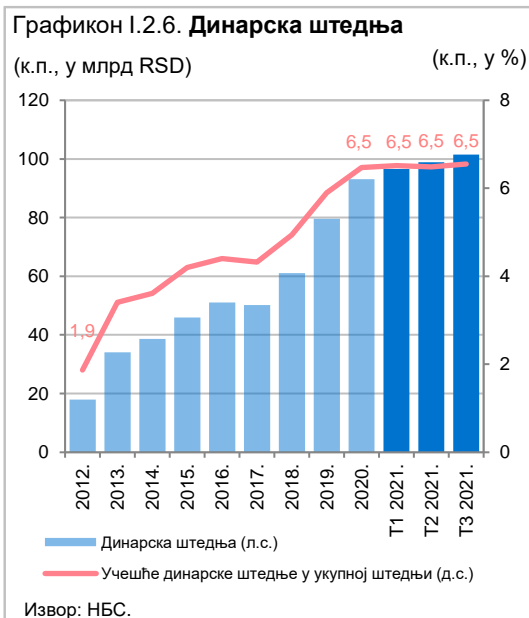
Штедња становништва³ положена код банака у Републици Србији и у Т3 2021. наставила је да се повећава. Са становишта монетарне и финансијске стабилности, од посебног је значаја наставак раста динарске штедње, која из месеца у месец бележи рекордно високе нивое, што показује поверење грађана у националну валуту и ценовну и финансијску стабилност. Већој атрактивности динарске штедње и даље доприносе више каматне стопе на динарску штедњу у поређењу с девизном штедњом, као и њен повољнији порески третман.

Динарска штедња је током Т3 повећана за 2,7 млрд динара, на 101,5 млрд динара крајем септембра, што је највиши ниво до тада. Повећање динарске штедње у највећој мери је резултат веће штедње на рокове краће од годину дана (за 1,6 млрд динара), што се доводи у везу с растом штедње по виђењу (за 2,6 млрд динара). У мањој мери повећана је и штедња на рокове дуже од годину дана (за 1,1 млрд динара), на коју банке плаћају релативно више каматне стопе (у просеку 2,4%).

У динарској штедњи и даље су најзаступљенији штедни улози орочени на периоде до годину дана (80,6% укупне динарске штедње), од чега се преко половине односи на штедњу рочности од шест до 12 месеци (54,4%), а око трећине на штедњу по виђењу (36,0%).

Девизна штедња крајем Т3 износила је 12.321,6 млн евра, што је за 203,7 млн евра (1,7%) више него крајем претходног тромесечја. Повећање девизне штедње у Т3 односи се на штедњу по виђењу (за 284,8 млн евра), док је штедња осталих рочности смањена (за укупно 81,1 млн евра). При томе, смањење је најизраженије код штедње рочности дужих од годину дана (за 37,4 млн евра) и рочности од шест до 12 месеци (за 30,6 млн евра).

Просечна пондерисана каматна стопа на девизну штедњу у Т3 наставила је да се смањује (за 0,1 п.п. у поређењу с претходним тромесечјем) и износила је 0,7%. Каматне стопе смањене су за



³ У динарску, као и у девизну штедњу, укључена је штедња резидената и нерезидената.

по 0,1 п.п. за девизне улоге свих појединачних рочности, тако да се више каматне стопе и даље односе на штедњу рочности дуже од две године (0,9%) и рочности од годину дана до две године (0,8%), док се нешто ниже каматне стопе односе на штедњу с роковима доспећа краћим од годину дана (0,7%).

Учешће динарске штедње у укупној штедњи крајем Т3 износило је 6,5%, што је непромењено у поређењу с Т2, а за 0,2 п.п. више него крајем Т3 2020. године.

Да ли је исплативије штедети у динарима или у девизама

Континуиран раст штедње становништва у условима ширења нових сојева вируса корона олакшала је очувана монетарна и финансијска стабилност, чему су допринеле правовремено донете мере монетарне и фискалне политике. Убрзан раст динарске штедње већ девету годину заредом резултат је поверења грађана у домаћу валуту, што погодује процесу динаризаације финансијског система Србије.

Динарска штедња је увећана готово шест пута у протеклих девет година (од септембра 2012. године). Њен раст је износио преко 83 млрд динара и у септембру 2021. године достигла је 101,5 млрд динара. У истом периоду, девизна штедња увећана је са 7,9 млрд евра, на 12,3 млрд евра.

Табела I.2.1. Исплативост штедње орочене на годину дана

Врста штедње	Орочавање	Почетни улог	Курс динара*	Каматна стопа (у %, р.а.)**	Доспеће	Курс динара*	Износ улога на крају периода орочења	
							у RSD	у EUR***
Штедња у RSD	Септ 2020.	100.000	117,5830	2,26	Септ 2021	117,5668	102.260	870
Штедња у EUR	Септ 2020.	850	117,5830	0,96	Септ 2021	117,5668	100.802	857
Разлика у корист динарске штедње – орочење на годину дана							1.458	12
Разлика у корист динарске штедње – орочење на три месеца							303	3
Разлика у корист динарске штедње – орочење на две године							5.518	47
Разлика у корист динарске штедње – годишње реорочавање у периоду од девет година							40.736	346

* Просечни месечни средњи курс динара према евр у.

** Просечна пондерисана каматна стопа на динарске депозите и депозите у еврима орочене до једне године – нови послови.

***За штедњу у еврима, износ након у мањења за порез по основу прихода од камате.

Резултати анализе исплативости штедње (у периоду од девет година) показали су да је орочавање штедње на годину дана (без занављања) у динарима било исплативије у чак 98% посматраних годишњих потпериода (Графикон I.2.9). Орочавањем 100.000 динара по каматној стопи од 2,26% у септембру 2020. године, штедиша би у септембру 2021. године добио око 1.500 динара више од штедише који је у истом периоду орочио евре у противвредности 100.000 динара по тада важећој каматној стопи од 0,96% (Табела I.2.1). Динарска штедња орочена на три месеца била је исплативија од штедње у еврима у 87% посматраних тромесечних потпериода, а орочена штедња на две године била је исплативија у свим посматраним двогодишњим потпериодима орочења. Према томе, без обзира на то да ли је динарска штедња краткорочна или дугорочна, важи исти закључак – у претходних девет година било је исплативије штедети у динарима.

Орочавањем штедње на годину дана и занављањем у периоду од девет година, штедиша који је штедео у динарима на улог од 100.000 динара у септембру 2021. године добио би око 41.000 динара (око 346 евра) више од штедише који би у истом периоду на девизну штедњу положио у еврима противвредност износа од 100.000 динара.

Као и у претходном тромесечју, таквим резултатима анализе исплативости штедње допринеле су, осим макроекономске стабилности у дужем временском периоду, и повољније каматне стопе на динарску штедњу у односу на штедњу у еврима и изузимање штедње у домаћој валути од опорезивања.

Циљ Народне банке Србије и у будућем периоду биће оснаживање процеса динаризаације, а у складу с тим и подстицање штедње у динарима и указивање на њену већу исплативост.

Графикон I.2.9. Исплативост штедње орочене на годину дана



Динаризација јавног дуга

Степен динаризације јавног дуга смањен је током ТЗ, након успешног емитовања државних еврообвезница у еврима на међународном тржишту капитала. Осим конвенционалних обвезница рочности 15 година, Србија је у ТЗ емитовала и седмогодишње зелене обвезнице, чиме је постала једина земља у Европи ван Европске уније која је емитовала зелене ХоВ. Прикупљена средства биће искоришћена искључиво за финансирање или рефинансирање нових и постојећих улагања у области обновљиве енергије, енергетске ефикасности, саобраћаја, одрживог управљања водама и спречавања и контроле загађења.

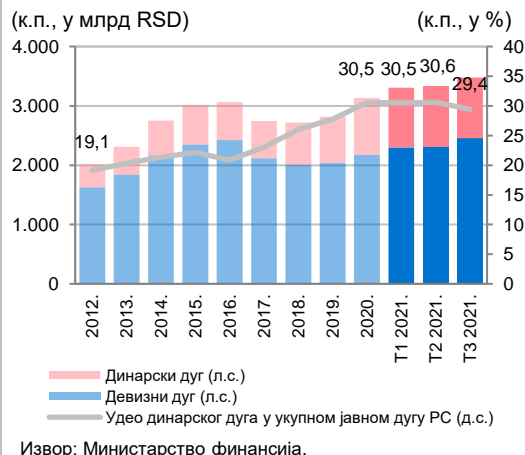
Јавни дуг⁴ је у ТЗ повећан за 156,7 млрд динара и крајем септембра је износио 3.479,2 млрд динара (56,5% БДП-а).

На повећање јавног дуга у највећој мери је утицао раст његове девизне компоненте (за 150,9 млрд динара), по основу задужења државе на међународном тржишту капитала у еврима. У септембру 2021. емитована је прва зелена еврообвезница у износу од 1,0 млрд евра рочности седам година, уз стопу приноса 1,26%, купонску стопу 1,00% (најнижа до сада), док је тражња инвеститора превазишла 3,0 млрд динара. Такође, емитована је и петнаестогодишња конвенционална еврообвезница (најдужа рочност до сада) у износу од 750 млн евра, уз стопу приноса 2,30%, купонску стопу 2,05% и тражњу преко 2,5 млрд евра. По овом основу смањен је степен динаризације јавног дуга у ТЗ за 1,2 п.п., на 29,4%, што одговара његовом нивоу с краја ТЗ 2020.

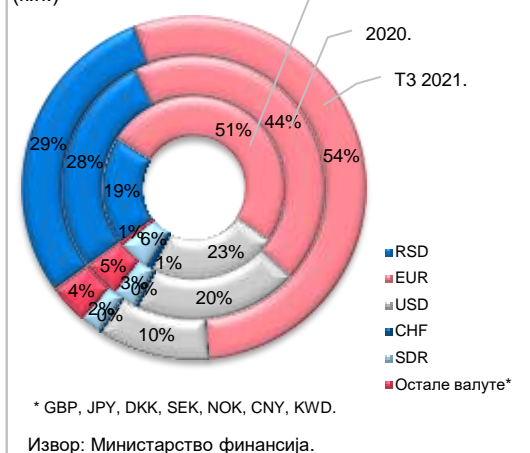
У ТЗ је повећан и износ јавног дуга у динарима (за 5,8 млрд динара), услед наставка задуживања државе на домаћем тржишту капитала продајом дванаестогодишњих и петогодишњих обвезница.

Када је реч о валутној структури јавног дуга, износ јавног дуга у еврима повећан је услед продаје поменутих еврообвезница. Износ јавног дуга у еврима повећан је у ТЗ за 1,6 млрд евра, тако да је учешће дуга у еврима у укупном јавном дугу крајем тромесечја достигло 54,2%, што је за 3,2 п.п. више него на крају Т2. Доспеће доларских еврообвезница серије 2021 у септембру (у износу од 700 млн долара) допринело је смањењу доларског дела јавног дуга (за 509,1 млн долара) и његовог учешћа у укупном јавном дугу (за 1,7 п.п.) на 10,5%. Када је у питању динарски део јавног дуга, његов удео

Графикон I.3.1. Учешће динарског дуга у укупном јавном дугу



Графикон I.3.2. Валутна структура јавног дуга РС



⁴ Јавни дуг централног нивоа власти.

је, и поред номиналног повећања, релативно смањен, и то за 1,2 п.п., на 29,4%.

Примарно тржиште државних ХоВ

Јавни дуг по основу продатих државних ХоВ на домаћем тржишту⁵ крајем Т3 износио је 1.279,2 млрд динара, што је за 10,9 млрд динара мање него у претходном тромесечју, с обзиром на веће задужење на међународном тржишту.

На динарском сегменту тржишта, продате су ХоВ у номиналном износу од 28,9 млрд динара. Реч је о бенчмарк обвезницама рочности пет (16,6 млрд динара, номинално) и 12 година (12,3 млрд динара, номинално). С обзиром на то да су у овом периоду доспеле ХоВ рочности седам година (у износу од 15,0 млрд динара) и да је превремено откупљен део трогодишњих обвезница (у износу од 14,1 млрд динара), стање дуга по основу државних ХоВ у динарима незнатно је смањено (за 0,2 млрд динара) и крајем тромесечја износило је 1.006,8 млрд динара. Динарске ХоВ су и даље доминантне у портфељу државних ХоВ (78,7%). Ово учешће је за 0,6 п.п. смањено у односу на претходно тромесечје, а за 5,0 п.п. у поређењу с Т3 2020.

Током Т3 смањен је и износ дуга по основу државних ХоВ у еврима, и то за 91,0 млн евра, захваљујући доспећу ХоВ рочности пет година у износу од 100 млн евра. У истом периоду, продате су дванаестогодишње ХоВ у износу од 9,0 млн евра, тако да је дуг по основу ових ХоВ крајем септембра износио 2.316,9 млн евра.

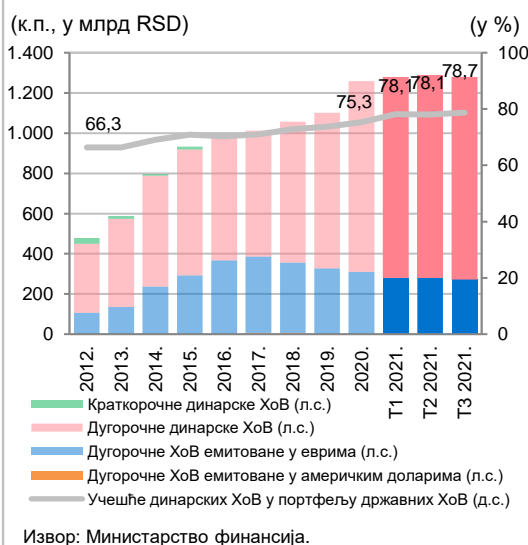
Секундарно тржиште државних динарских ХоВ

Промет државним динарским ХоВ на секундарном тржишту у Т3 повећан је за 12,7 млрд динара и износио је 158,8 млрд динара.

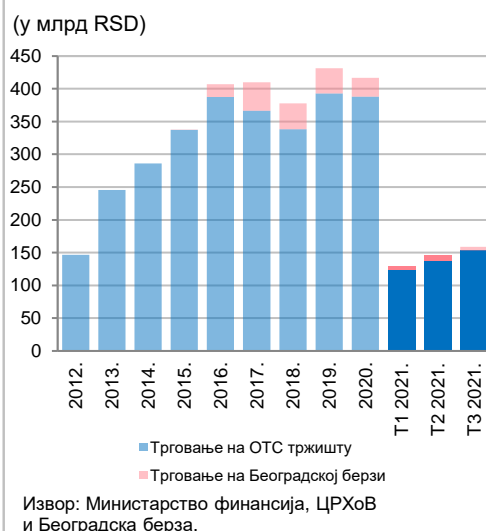
Прирасту секундарног трговања динарским ХоВ у највећој мери је допринело веће трговање ХоВ рочности десет година (за 29,0 млрд динара) и 12 година (за 8,2 млрд динара). Највеће смањење трговања односи се на ХоВ рочности седам година (за 14,0 млрд динара) и две године (за 11,5 млрд динара, доспевају у мају 2022).

Секундарни промет динарских државних ХоВ на Београдској берзи у Т3 био је за 1,7 млрд динара мањи него у претходном тромесечју и износио је 5,7 млрд динара. Учешће трговања на овом тржишту у укупном обиму секундарног промета овим ХоВ смањено је за 1,5 п.п. и износило је 3,6%.

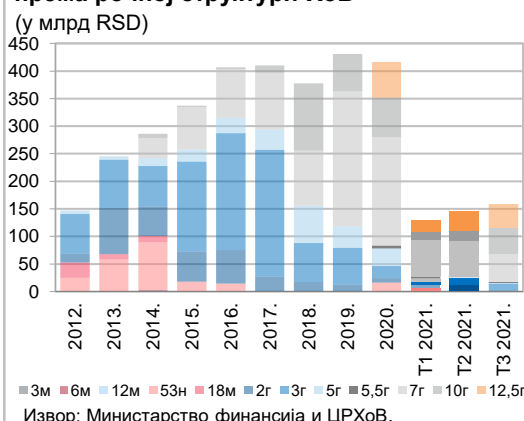
Графикон 1.3.3. Рочна и валутна структура државних ХоВ емитованих на домаћем финансијском тржишту



Графикон 1.3.4. Секундарни промет динарских државних ХоВ



Графикон 1.3.5. Секундарни промет динарских државних ХоВ, према рочној структури ХоВ



⁵ Укључујући и штедне обвезнице.

II. Инструменти заштите од девизног ризика

Народна банка Србије је у току ТЗ наставила да организује редовне тромесечне и двонедељне своп аукције девиза ради подстицања развоја међубанкарског своп тржишта, на којима је своп продала и купила по 142 млн евра.

У ТЗ 2021. резиденти су с банкама закључили трансакције терминске куповине девиза у износу од 32,5 млн евра, што је за 5,2 млн евра мање него у претходном тромесечју, и трансакције терминске продаје девиза у износу од 5,5 млн евра, што је мање него у претходном тромесечју за 1,1 млн евра.

1. Свop аукције девиза Народне банке Србије

У току ТЗ 2021. организовано је 26 редовних тромесечних своп аукција девиза, на којима је Народна банка Србије своп продала и своп купила по 21 млн евра. Укупна тражња банака на редовним тромесечним аукцијама своп продаје девиза износила је 21 млн евра, док је укупна тражња на редовним тромесечним аукцијама своп куповине девиза износила 367 млн евра. Просечни пондерисани прихваћени своп поени на тромесечним аукцијама своп продаје девиза у ТЗ 2021. у просеку су износили 1.410, односно кретали су се у распону од 1.336 до 1.485, док су просечни пондерисани прихваћени своп поени на аукцијама своп куповине девиза у просеку износили 2.563, односно кретали су се у распону од 2.407 до 2.685.

Народна банка Србије је организовала и 26 редовних двонедељних своп аукција девиза, на којима је своп продала и своп купила по 121 млн евра. Укупна тражња банака на двонедељним аукцијама своп продаје девиза износила је 121 млн евра, док је укупна тражња на двонедељним аукцијама своп куповине девиза износила 291 млн евра. Просечни пондерисани прихваћени своп поени на двонедељним аукцијама своп продаје девиза у ТЗ 2021. године у просеку су износили 415, односно кретали су се у распону од 412 до 435, док су просечни пондерисани прихваћени своп поени на аукцијама своп куповине девиза у просеку износили 416, односно кретали су се у распону од 413 до 436.

Табела II.1.1. Свop трансакције Народне банке Србије, тромесечни подаци (у млн EUR)

Период	Свop продаја девиза	Тражња банака на аукцијама своп продаје девиза	Свop куповина девиза	Тражња банака на аукцијама своп куповине девиза
2012.	171,0	497,0	188,0	903,1
2013.	124,0	1.214,0	124,0	189,0
2014.	180,0	649,5	180,0	689,5
2015.	550,5	1.519,5	550,5	905,0
2016.	440,0	1.293,9	440,0	805,0
2017.	546,5	1.145,2	546,5	1.020,0
2018.	324,0	1.286,0	324,0	1.342,0
2019.	513,5	2.096,5	513,5	1.265,0
2020.	800,5	1.531,0	956,0	1.836,5
2021.	90,0	96,0	255,0	1.300,0
T1	43,0	48,0	208,0	684,0
T2	47,0	48,0	47,0	616,0
T3	142,0	142,0	142,0	658,0

Извор: НБС.

Табела II.1.2. Свop трансакције Народне банке Србије у 2021. години, месечни подаци (у млн EUR)

Месец	Свop продаја девиза у првом краку				Свop куповина девиза у првом краку			
	3М		2Н		3М		2Н	
	Реализација	Тражња банака	Реализација	Тражња банака	Реализација	Тражња банака	Реализација	Тражња банака
Јануар	8,0	8,0	5,0	10,0	36,0	88,0	5,0	60,0
Фебруар	5,0	5,0	10,0	10,0	91,0	157,0	10,0	115,0
Март	10,0	10,0	5,0	5,0	61,0	214,0	5,0	50,0
Укупно Т1	23,0	23,0	20,0	25,0	188,0	459,0	20,0	225,0
Април	6,0	7,0	0,0	0,0	6,0	101,0	0,0	62,0
Мај	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	113,0	0,0	73,0
Јун	15,0	15,0	26,0	26,0	15,0	175,0	26,0	92,0
Укупно Т2	21,0	22,0	26,0	26,0	21,0	389,0	26,0	227,0
Јул	6,0	6,0	47,0	47,0	6,0	104,0	47,0	107,0
Август	0,0	0,0	33,0	33,0	0,0	143,0	33,0	73,0
Септембар	15,0	15,0	41,0	41,0	15,0	120,0	41,0	111,0
Укупно Т3	21,0	21,0	121,0	121,0	21,0	367,0	121,0	291,0
Укупно 2021.	65,0	66,0	167,0	172,0	230,0	1.215,0	167,0	743,0

Извор: НБС.

2. Коришћење инструмената заштите од девизног ризика

Учешће терминске куповине у укупној куповини девиза резидената од банака у Т3 износило је 0,7% (0,8% у претходном тромесечју) и било је највише у јулу – 1,2%. У Т3 укупно пет домаћих предузећа користило је могућност заштите од девизног ризика закључивањем ове врсте трансакција с банкама, у укупном износу од 32,5 млн евра (37,7 млн евра у претходном тромесечју). Просечна пондерисана рочност терминске куповине девиза износила је 210 дана, при чему је најдужа рочност терминске трансакције забележена у јулу – 303 дана. Просечна вредност уговора о терминској куповини девиза резидената износила је 0,4 млн евра.

У погледу валутне структуре терминске куповине девиза, учешће евра износило је 99%, а учешће америчког долара 1%.

У Т3 2021. четири резидента су термински продала девизе за динаре у укупном износу од 5,5 млн евра (6,6 млн евра у претходном тромесечју), с просечном пондерисаном рочношћу трансакције од 279 дана.

Табела II.2.1. Девизне терминске трансакције резидената с банкама, тромесечни подаци

Период	Терминска куповина резидената			Терминска продаја резидената		
	Износ у млн EUR	Просечна пондерисана рочност у данима	Учешће у укупној куповини у %	Износ у млн EUR	Просечна пондерисана рочност у данима	Учешће у укупној продаји у %
2012.	754,7	38	6,7	1,3	18	0,0
2013.	533,8	24	5,0	1,4	39	0,0
2014.	430,0	24	5,0	0,8	49	0,0
2015.	531,0	16	4,8	1,5	77	0,0
2016.	450,5	22	3,9	12,9	263	0,1
2017.	388,8	37	3,0	17,1	349	0,2
2018.	212,7	55	1,5	49,9	450	0,4
2019.	108,9	72	0,7	63,4	349	0,4
2020.	178,7	118	1,2	69,4	217	0,5
2021.	97,5	88	1,2	22,4	253	0,3
T1	59,8	113	1,6	15,8	148	0,4
T2	37,7	48	0,8	6,6	506	0,2
T3	32,5	210	0,7	5,5	279	0,1

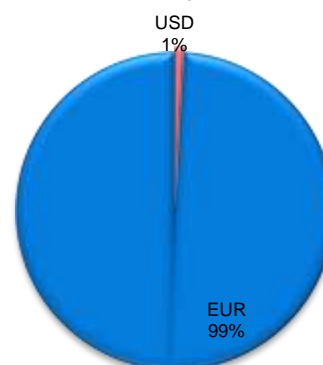
Извор: НБС.

Табела II.2.2. Девизне терминске трансакције резидената с банкама у 2021. години, месечни подаци

Месец	Терминска куповина резидената			Терминска продаја резидената		
	Износ у млн EUR	Просечна пондерисана рочност у данима	Учешће у укупној куповини у %	Износ у млн EUR	Просечна пондерисана рочност у данима	Учешће у укупној продаји у %
Јануар	21,3	224	1,9	4,1	148	0,4
Фебруар	15,2	40	1,3	8,2	124	0,7
Март	23,3	59	1,6	3,5	205	0,3
Укупно T1	59,8	113	1,6	15,8	148	0,4
Април	14,8	51	0,9	0,7	606	0,0
Мај	15,5	48	1,1	5,4	490	0,4
Јун	7,4	42	0,5	0,5	558	0,0
Укупно T2	37,7	48	0,8	6,6	506	0,2
Јул	19,5	303	1,2	3,8	159	0,2
Август	4,4	91	0,3	0,7	628	0,0
Септембар	8,6	58	0,5	1,0	504	0,1
Укупно T3	32,5	210	0,7	5,5	279	0,1
Укупно 2021.	130,0	118	1,0	27,9	258	0,2

Извор: НБС.

Графикон II.2.1. Валутна структура девизних форвард трансакција резидената с банкама у Т3 2021.



Извор: НБС.

**Табела А. Показатељи динаризаџи пласмана, кредита и депозита
(у %)**

Период	Учешће динарских пласмана у укупним пласманима, постојећи послови, к.п.			Учешће динарских кредита у укупним кредитима, нови послови, пр.п.*			Учешће динарских депозита у укупним депозитима, постојећи послови, к.п.			Учешће динарских депозита у укупним депозитима, нови послови, пр.п.*		
	Привреда	Станов- ништво	Укупно	Привреда	Станов- ништво	Укупно	Привреда	Станов- ништво	Укупно	Привреда	Станов- ништво	Укупно
2008.	33,8	22,2	29,2				50,3	12,5	27,6			
2009.	26,2	22,1	24,7				52,5	10,9	25,6			
2010.	32,2	27,6	30,5	41,8	51,1	43,5	45,0	8,5	19,8	51,4	2,7	25,0
2011.	27,3	32,6	29,2	33,3	44,0	35,9	44,9	10,1	21,5	51,3	3,8	32,8
2012.	24,2	35,1	28,0	31,0	59,6	36,5	43,9	8,8	19,3	62,0	4,6	38,1
2013.	20,0	37,9	26,8	24,6	63,6	35,0	52,4	11,5	23,1	65,2	8,2	44,1
2014.	25,0	41,0	31,2	33,2	71,7	44,2	53,6	12,3	24,5	67,6	12,3	46,5
2015.	19,4	42,8	28,6	16,8	67,8	30,3	55,6	13,9	27,2	69,1	16,0	52,8
2016.	19,4	47,0	31,2	21,5	74,1	36,8	54,0	15,8	28,8	69,3	20,1	56,6
2017.	17,5	51,8	33,0	19,3	71,0	36,0	56,5	16,9	30,8	75,6	22,7	64,3
2018.	15,4	53,6	33,0	18,3	73,1	36,8	53,1	19,2	32,2	81,1	20,3	66,7
2019.	14,0	55,4	33,1	16,9	66,9	33,5	58,3	22,1	35,1	74,9	25,0	63,9
2020.	21,0	55,9	37,3	31,5	69,8	43,6	61,3	26,8	40,1	81,3	26,6	70,1
T1 2021.	22,3	55,4	37,9	30,3	66,9	44,3	57,4	26,5	38,3	75,2	30,7	65,2
T2 2021.	23,6	55,2	38,6	24,8	66,3	39,0	58,1	26,9	38,7	80,8	30,2	71,4
T3 2021.	23,8	55,0	38,6	24,5	69,6	39,1	58,0	27,3	39,0	83,8	34,0	75,6

* Показатељи су добијени на основу података о износу новоодобрених кредита банака и новоположених депозита код банака у току периода. Показатељи за 2010. годину односе се на период септембар–децембар 2010.

Извор: НБС.

Табела Б. Валутна структура штедње становништва и јавног дуга

Период*	Штедња становништва				Јавни дуг Републике Србије (централни ниво власти)			
	Динарска штедња (у млн RSD)	Девизна штедња (у млн EUR)	Укупно штедња** (у млн RSD)	Учешће динарске штедње у укупној штедњи (у %)	Износ јавног дуга у динарима (у млрд RSD)	Износ јавног дуга у иностраној валути (у млрд RSD)	Укупно јавни дуг (у млрд RSD)	Учешће динарског дела јавног дуга у укупном јавном дугу (у %)
2008.	10.575,0	4.679,1	425.145,0	2,5	19,9	758,1	778,0	2,6
2009.	12.400,0	5.904,5	578.577,0	2,1	120,6	823,8	944,4	12,8
2010.	13.848,7	7.105,8	763.495,8	1,8	187,1	1.095,4	1.282,5	14,6
2011.	19.664,1	7.611,2	816.110,9	2,4	248,9	1.298,6	1.547,5	16,1
2012.	17.882,9	8.272,3	958.597,0	1,9	385,4	1.629,3	2.014,8	19,1
2013.	34.015,4	8.418,5	999.125,2	3,4	469,1	1.840,0	2.309,0	20,3
2014.	38.615,1	8.524,6	1.069.732,9	3,6	588,6	2.164,6	2.753,2	21,4
2015.	45.968,2	8.628,6	1.095.435,6	4,2	668,9	2.349,7	3.018,6	22,2
2016.	51.063,9	8.987,3	1.160.744,3	4,4	639,8	2.424,8	3.064,6	20,9
2017.	50.152,0	9.373,2	1.160.614,5	4,3	632,5	2.117,2	2.749,7	23,0
2018.	61.079,9	9.955,1	1.237.720,8	4,9	708,4	2.011,8	2.720,2	26,0
2019.	79.573,6	10.804,3	1.350.075,9	5,9	781,3	2.034,4	2.815,6	27,7
2020.	93.057,4	11.435,8	1.437.685,6	6,5	958,0	2.177,8	3.135,8	30,5
T1 2021.	96.545,9	11.777,7	1.481.372,1	6,5	1.010,1	2.298,9	3.309,0	30,5
T2 2021.	98.831,2	12.117,9	1.523.479,3	6,5	1.018,1	2.304,5	3.322,5	30,6
T3 2021.	101.527,5	12.321,6	1.550.049,1	6,5	1.023,9	2.455,3	3.479,2	29,4

* Подаци се односе на крај периода.

Извор: НБС, Министарство финансија.

Табела В. Преглед мера и активности које иду у прилог повећању динаризаације

Период доношења мере/спровођења активности	Опис мере/активности	Очекивани ефекти
Јун 2005.	Диференцијација стопа ОР на динарске и девизне изворе финансирања банака	Стимулисање банака да у већој мери користе динарске изворе финансирања.
Мај 2011.	LTV лимит за валутно индексиране хипотекарне кредите износи 80%, док за динарске није прописан. У децембру 2017. овај лимит је ублажен на 90% у случају када се кредит одобрава у оквиру мера подршке државе одређеним категоријама физичких лица.	Обезбеђење преференцијалног третмана динарског кредитирања становништва.
Од маја 2011.	Прописано минимално обавезно учешће/депозит за девизне и валутно индексиране кредите физичким лицима (изузев хипотекарних кредита) у износу од 30%.	Обезбеђење преференцијалног третмана динарског кредитирања становништва.
Јун 2011.	Ограничење односа нето отворене девизне позиције у односу на капитал од 2011. износи 20% (повећан са 10%, ради стимулисања кредитне активности).	Ограничење износа валутно индексираних и девизних пласмана у односу на девизне изворе.
Децембар 2011.	У ликвидна потраживања првог реда укључени су и 90% фер вредности ХоВ РС у динарима, чија је минимална рачноност три месеца. За девизне ХоВ није предвиђена ова могућност.	Развој тржишта капитала, стимулисање банака да у већој мери користе динарске изворе финансирања.
Децембар 2011.	Прописана је обавеза банака да у преговорној фази, у писменој форми, укажу клијентима на ризике које преузимају уколико се одреде за услугу индексирану страном валутом или у странијој валути. Такође, понуда за закључење уговора мора да садржи информацију о валути у којој се услуга уговара.	Промовисање заштите од валутног ризика за кориснике финансијских услуга.
Децембар 2011.	Прописано је да се, код оtplаћивања кредитних и депозитних услуга и послова лизинга када огласна порука садржи нумерички податак, недвосмислено наведе на репрезентативном примеру валута у којој се услуга одобрава.	
Децембар 2011.	Прописано је да су банка и давалац лизинга дужни да финансијску услугу кориснику понуде у динарима, осим ако корисник не захтева другачије.	
Април 2012.	Народна банка Србије и Влада Републике Србије потписале Меморандум о стратегији динаризаације финансијског система Србије.	Дефинисање циљева, мера и активности које ће Народна банка Србије и Република Србија предузети ради јачања поверења у националну валуту и њену употребу у финансијском систему.
Мај 2012.	Societe Generale Banka Srbija a.d. Beograd емитовала је прву динарску банкарску обвезницу на домаћем тржишту, без валутне клаузуле, с трогодишњим роком доспећа.	Развој тржишта капитала.
Септембар 2012.	Усвајањем Закона о изменама и допунама Закона о порезу на доходак грађана, порез на камату на девизну штедњу повећан је са 10% на 15%.	С обзиром на то да је приход од камате на динарску штедњу изузет од пореза на доходак грађана, ова мера представља подстицај грађанима да мање штеде у странијој валути, а више у динарима.
Април 2013.	Народна банка Србије је динарске ХоВ без валутне клаузуле које су емитовале МФО с највишим кредитним рејтингом уврстила у портфељ ХоВ којима се врше операције на отвореном тржишту Народне банке Србије, као и у листу прихватљивог колатерала при одобравању кредита Народне банке Србије за дневну ликвидност и краткорочних кредита на бази залого ХоВ.	Развој тржишта капитала, кроз подстицај банака да у својим портфељима држе динарске ХоВ које су емитовале МФО за финансирање кредита.
Новембар 2013.	Народна банка Србије усвојила Одлуку о условима и начину обављања кредитних послова са иностранством у динарима, којом се генеришу подстицајни услови под којима међународна финансијска институција и развојна банка или финансијска институција чији је оснивач страна држава (МФО) могу одобривати динарске кредите домаћим банкама, правним лицима и предузетницима, као и услов и под којима домаћа банка може одобрити динарски кредит нерезиденту и начину на који их одобрава.	Повећање кредитне активности домаћих банака у динарима.
Мај 2014.	Влада Републике Србије усвојила је програм за субвенционисање динарских кредита привреди.	Повећање динаризаације кредита – привременог карактера.
Октобар 2014.	Држава је први пут емитовала динарску обвезницу десетогодишњег рока доспећа.	Развој финансијског тржишта и формирање криве приноса за дуже рачноности, што омогућава банакама да одреде цену дугорочних динарских кредита.
Новембар 2015.	Дугорочне државне ХоВ укључене су на први листинг Београдске берзе.	Повећање ликвидности и развој секундарног тржишта државних ХоВ.
Јануар 2016.	Стопа обавезне резерве на део девизне основице коју чине динарске обавезе индексираном девизном клаузулом повећана је на 100% с дотадашњих 50% (колико је износила од јуна 2012. године).	Дестимулисање коришћења динарских депозита индексираних валутном клаузулом.
Фебруар 2016.	Држава је први пут емитовала бенчмарк обвезницу у динарима у већем износу, с циљем да се путем реотварања емисије, ова обвезница продаје више пута у току године.	Повећање ликвидности и развој секундарног тржишта државних динарских ХоВ.
Октобар 2016.	У понуди домаћих банака појавили су се стамбени кредити у динарима који нису валутно индексирани, по релативно повољним условима (стопама испод 5%), с дугим периодом отплате (до 30 година).	Раст дугорочног кредитирања становништва у динарима.
Децембар 2016.	На домаћем финансијском тржишту емитована је прва обвезница у динарима чији је емитент међународна финансијска институција – EBRD. Емитоване су обвезнице номиналне вредности 2,5 млрд динара.	Развој финансијског тржишта.
Јун 2017.	На Београдској берзи, оставрено је прво трговање обвезница у динарима које је емитовала EBRD (у износу од 60 млн динара). Део средстава које је EBRD прибавила емисијом динарских обвезница на домаћем тржишту пласиран је привреди посредством домаћих банака. Кредити су намењени махом за финансирање пољопривреде и рефинансирање.	Развој секундарног финансијског тржишта.
Јун 2017.	Народна банка Србије утврдила је стопу заштитног слоја капитала за структурни системски ризик у висини од 3% укупних девизних и девизно индексираних пласмана банака одобрених привреди и становништву у Републици Србији, за банке код којих је учешће девизно индексираних пласмана привреди и становништву у укупним пласманима привреди и становништву у већој од 10%.	Повећање динаризаације кредита привреди.
Децембар 2017.	Држава је емитовала нову врсту обвезница на домаћем финансијском тржишту – штедне обвезнице.	Ограничавање ризика евроизације, који је један од кључних структурних, нецикличких системских ризика по стабилност финансијског система у Србији.
Од априла 2018. (последња промена), као и пре тога	Држава је емитовала нову врсту обвезница на домаћем финансијском тржишту – штедне обвезнице.	Развој финансијског тржишта промоцијом алтернативног вида штедне и омогућавањем лакшег приступа тржишту државних ХоВ за грађане.
Јун 2018.	Донет је Закон о финансијском обезбеђењу.	Стимулисање банака да у већој мери користе динарске изворе финансирања.
Децембар 2018.	Народна банка Србије и Влада Републике Србије потписале су нови Меморандум о стратегији динаризаације.	Обезбеђевање и унапређевање правне сигурности и ефикасности и извршавања обавеза на финансијском тржишту (регулисање питања уговарања и коришћења финансијског колатерала као и процедура за намирење потраживања), као предуслова за даљи развој финансијског тржишта.
Децембар 2019.	Изменама и допунама Закона о јавном дугу је формиран институт примарних дилера и предвиђена могућност коришћења финансијских деривата у циљу управљања јавним дугом.	Сагледавање резултата до сада предузетих мера и активности и, полазећи од њих, сагласно дефинисање додатних мера и активности које ће обезбедити даљи раст степена динаризаације и смањење девизног ризика у систему.
Децембар 2019.	Изменама и допунама Одлуке о адекватности капитала банака предвиђени су мањи капитални захтеви за банке за покривање ризика по основу динарских пласмана микропредузећима, малим и средњим предузећима, предузетницима и пољопривредницима. Такође, прописано је умањење капитала за банке код којих учешће нових девизно индексираних кредита и кредита у странијој валути одобрених за одређене намене привредним субјектима, предузетницима и пољопривредницима, премаши дефинисан ниво.	Повећање ликвидности и развој домаћег финансијског тржишта.
Фебруар 2020.	Изменама и допунама Закона о јавном дугу омогућено је да страна правна лица (нпр. Euroclear) врше послове клиринга и салдирања трансакција у вези са купопродајом државних обвезница на домаћем тржишту капитала.	Стимулисање банака да у већој мери одобравају кредите у динарима.
Фебруар 2020.	Дана 18. фебруара 2020. године Република Србија је по први пут емитовала државну обвезницу са роком доспећа дванаест година, са купонском стопом од 4,50%. Тиме је продужена крива приноса дужних рачноности, чиме се омогућава да банке формирају цену дугорочних динарских кредита.	Олакшавање приступа домаћем тржишту државних ХоВ за иностране инвеститоре, повећање ефикасности и повећање базе финансијских инвеститора на том тржишту.
Мај 2020.	Изменама и допунама Закона о тржишту капитала усклађене су одредбе тог закона са одредбама Закона о јавном дугу, у смислу могућности да страна правна лица (нпр. Euroclear) врше послове клиринга и салдирања трансакција у вези са купопродајом финансијских инструмената на домаћем тржишту капитала.	Олакшавање приступа домаћем тржишту капитала за иностране инвеститоре, повећање ефикасности домаћег финансијског тржишта и повећање базе финансијских инвеститора.
Јул 2020.	Изменом одлуке о каматним стопама које Народна банка Србије примењује у поступку спровођења монетарне политике, предвиђено је да банкама које клијентима одобравају динарске кредите из гарантне шеме по каматним стопама које су за најмање 50 б.п. ниже од максималне (једномесечни BELBOR + 2,5 п.п.), Народна банка Србије плаћа вишу стопу ремунарације обавезне резерве у динарима (која тренутно износи 10 б.п.) за 50 б.п., и то на износ који је једнак износу тих кредита одобрених по повољнијим условима, а који не прелазу износ обрачунате динарске обавезне резерве.	Развој финансијског тржишта.
Јун 2021.	Динарске обвезнице Републике Србије су укључене у реномиране индексе J.P. Morgan investment bank.	Развој тржишта капитала, кроз подстицај банака да у својим портфељима држе динарске корпоративне обвезнице.
Октобар 2021.	Clearstream је укључио домаће тржиште трговња у своју глобалну мрежу.	Стимулисање динарског кредитирања.
Октобар 2021.		Повећање ликвидности и развој секундарног тржишта државних динарских ХоВ.
Октобар 2021.		Омогућено директно салдирање динарских ХоВ за стране инвеститоре, што би требало да додатно побољша дубину и ликвидност домаћег тржишта ХоВ.

Методолошке напомене

- Показатељи динаризаације, за сваку категорију, представљају учешће износа динарске компоненте у укупном износу те категорије.
- Под пласманима се подразумевају динарски и девизни кредити (који обухватају и кредите код којих је уговорена примена девизне клаузуле), дати депозити, ХоВ, акције предузећа и потраживања по каматама и накнадама. Динарски пласмани су пласмани одобрени у динарима без девизне клаузуле. Под девизном клаузулом се подразумева валутна клаузула у смислу закона којим се уређује девизно пословање, као и свака друга клаузула којом се утврђује заштита од ризика промене курса динара.
- Сектор привреде (предузећа) укључује јавна предузећа и привредна друштва. Јавна предузећа су предузећа која обављају активности у општем (јавном) интересу и која је основала држава. У оквиру привредних друштава обухваћени су и комитенти банака у области здравства и образовања који се не финансирају из буџета (приватне клинике, болнице, школе и остале институције које накнаде за своје услуге наплаћују на основу трошкова производње).
- Сектор становништва укључује домаћа физичка лица, страна физичка лица – резиденте, приватна домаћинства са запосленим лицима, регистроване пољопривредне произвођаче и предузетнике, као и непрофитне институције које пружају услуге становништву (НИПУС).
- Пласмани су исказани по бруто принципу, што значи да нису умањени за исправке вредности. При искључивању ефеката курса, узет је у обзир курс динара према евр, америчком долару, швајцарском франку, британској фунти и јапанском јену.
- У категорију новоодобрених кредита нису укључени кредити за реструктурирање дуга по каматним стопама знатно нижим од тржишних, као ни револвинг кредити, минуси по текућим рачунима и кредити одобрени по кредитним картицама.
- У категорију новоположених депозита укључени су орочени депозити и депозити са отказним роком, а нису укључени преконоћни депозити.
- Депозити укључују динарске депозите и девизне депозите (укључујући и валутно индексирани депозити).
- Штедња становништва укључује штедњу резидената и штедњу нерезидената.
- Јавни дуг Републике Србије односи се на дуг централног нивоа власти.

Списак графикана и табела

Графикони

I.1.	Показатељи динаризаџе	1
I.1.1.	Учешће динарских пласмана у укупним пласманима привреди и становништву	1
I.1.2.	Секторска структура пласмана	2
I.1.3.	Учешће динарских кредита у новоодобреним кредитима привреди и становништву	3
I.1.4.	Новоодобрени кредити привреди и становништву у Т3 2021, по наменама	3
I.1.5.	Динаризаџа новоодобрених кредита привреди и становништву, по наменама	3
I.1.6.	Каматне стопе на новоодобрене кредите привреди	4
I.1.7.	Каматне стопе на новоодобрене кредите становништву	4
I.2.1.	Учешће динарских депозита у укупним депозитима привреде и становништва	5
I.2.2.	Секторска структура депозита	5
I.2.3.	Рочна структура новоположених депозита привреде и становништва у Т3 2021.	6
I.2.4.	Динаризаџа новоположених депозита привреде и становништва, према рочној структури	6
I.2.5.	Каматне стопе на новоположене орочене депозите становништва	6
I.2.6.	Динарска штедња	7
I.2.7.	Рочна структура динарске штедње	7
I.2.8.	Рочна структура девизне штедње	7
I.2.9.	Исплативост штедње орочене на годину дана	9
I.3.1.	Учешће динарског дуга у укупном јавном дугу	10
I.3.2.	Валутна структура јавног дуга РС	10
I.3.3.	Рочна и валутна структура државних ХоВ емитованих на домаћем финансијском тржишту	11
I.3.4.	Секундарни промет динарских државних ХоВ	11
I.3.5.	Секундарни промет динарских државних ХоВ, према рочној структури ХоВ	11
II.2.1.	Валутна структура девизних форвард трансакција резидената с банкама у Т3 2021.	13

Табеле

I.2.1.	Исплативост штедње орочене на годину дана	9
II.1.1.	Своп трансакције Народне банке Србије, тромесечни подаци	12
II.1.2.	Своп трансакције Народне банке Србије у 2021. години, месечни подаци	12
II.2.1.	Девизне терминске трансакције резидената с банкама, тромесечни подаци	13
II.2.2.	Девизне терминске трансакције резидената с банкама у 2021. години, месечни подаци	13
Табела А	Показатељи динаризаџе пласмана, кредита и депозита	14
Табела Б	Валутна структура штедње становништва и јавног дуга	15
Табела В	Преглед мера и активности које иду у прилог повећању динаризаџе	16